

המהפך'

Category: כי תשא, שמות

מילה אחת בלבד שנאמרת למשה מספיקה לו כדי לאזור את כל הכוחות, ולהציב אולטימטום שחולל מהפך והותיר את עם ישראל בחיים, לאחר מעשה העגל.

מה משאיר את ה'שלוחים' באוקראינה?

פוטינ יתקוף באוקראינה או לא? זאת השאלה 'החמה' שהתקשורת עוסקת בה בשבועות האחרונים. ארצות הברית, ישראל, ומדינות רבות נוספות כבר קראו לאזרחים שלהם להתפנות מיד מאוקראינה ולחזור לארצותיהם. ישראל למשל, שלחה מטוסים במיוחד כדי לפנות את אזרחיה משם, ואכן ישראלים רבים באמת עשו כך.

אבל השלוחים של הרבי באוקראינה נשארים במדינה. להם אין את האפשרות לעזוב עבורם זאת לא אופציה. 'עזיבה' לא קיימת בלקסיקון של שלוחים של הרבי.

גיסי, הרב אברהם וולף, השליח של הרבי בעיר אודסה התראיין לתקשורת בארה"ב, הוא נשאל האם הוא חושב לעזוב. הוא הצביע לעבר בית היתומים 'משפחה' שהוא הקים באודסה בו נמצאים שמונים ושלוש ילדים מגיל שבוע ועד גיל שמונה עשרה ושאל "ומה יהיה איתם?".

הוא הוסיף ואמר שיש להם באודסה בית אבות ליותר מארבעים זקנים ניצולי שואה שרובם לא יכולים לנייד את עצמם. הוא תהה בראיון מה יהיה על כל אותם אנשים אם הוא יעזוב את המקום?

הקשר של המשפחה שלנו עם העיר אודסה התחיל לפני קרוב ל-130 שנה. סבא רבה שלי, הרב זוסיא פרידמן ע"ה, כיהן כרבה החסידי של אודסה בין השנים 1897-1937.

לפני המהפכה הבולשביקית, בשנות העשרים של המאה הקודמת היו באודסה 53 בתי כנסת, עד שהקומוניסטים עלו לשלטון וסגרו את בתי הכנסת אחד אחרי השני. גם בית הכנסת 'מלביש ערומים' שבו הרב פרידמן שימש כרב, הולאם על ידי השלטונות, אבל הוא המשיך לנהל בית כנסת בביתו עד שנפטר משברון לב בשנת 1937.

בשנת 1999, השלטונות באודסה החליטו להחזיר שני בתי כנסת לרשות הקהילה היהודית המתחדשת לאחר שבעים שנות קומוניזם.

בית הכנסת שחב"ד באודסה קיבלה מהעירייה היה בית כנסת 'מלביש ערומים'. שמונים שנה אחרי שלקחו בכוח הזרוע את בית הכנסת מהרב זוסיא פרידמן, הנין שלו, הרב אברהם וולף, חזר

לכהן שם כרב.

כולנו מאמינים ויודעים שהקב"ה מנהל את העולם והכל קורה בהשגחה פרטית, אבל מפעם לפעם הקב"ה בחסדו הגדול מראה לנו בגלוי ובחוש שיש יד מכוונת, שיש בעל-הבית לבירה זו.

הרצח שהקים את בית היתומים

בקיץ 2001 נכנסה לבית הכנסת 'מלביש ערומים' אישה מבוגרת כשהיא אוחזת בידיה בשני נכדיה, נכד בן שמונה ונכדה בת שש. היא הודיעה בנחרצות כשדמעות בעיניה: "רבה, אני משאירה אצלך את נכדיי. אין באפשרותי לגדלם, ורק עליך אני סומכת".

היא סיפרה בבכי קורע לב, שביתה נרצחה בלילה בידי שיכורים בפתח הבית, ואין לה את האפשרות הכלכלית לגדל את הנכדים. באותו יום החליטו הזוג וולף להקים 'בית יתומים'. המוסד התחיל עם שני ילדים בלבד, אבל מהר מאוד הגיעו עוד רבים נוספים.

אחד הסיפורים הקשים התרחש עם בחורה יהודייה בשם נדיה שבגיל שבע עשרה ילדה בת. אבי הילד היה בכלא ולה לא היה היכן לגור. הם הכניסו אותה לבית היתומים יחד עם הילדה שהייתה בת תשע חודשים. הם ניסו לשכנע אותה ללמוד מקצוע כדי שתוכל בעתיד לפרנס את עצמה, אבל היא סירבה.

אחרי חודשיים היא עזבה. הם ניסו לדבר על ליבה שתשאיר את הילדה אצלם עד שתצליח למצוא מקום מגורים וכו', אבל היא לקחה את בתה איתה ונעלמה. כעבור עשרה חודשים הם קיבלו טלפון מבית היולדות שנמצאת אצלם אישה בשם נדיה עם ילדה קטנה וכעת היא עומדת ללדת תינוק נוסף. ולפני שהממשלה לוקחת ממנה את הילדים ומעבירה אותם לבית יתומים ממשלתי, הם רוצים לדעת האם בית היתומים היהודי יהיה מוכן לקחת אחריות על הילדים.

יום אחרי שיחת הטלפון נדיה ילדה בן למזל טוב. הם באו ואספו את האם יחד עם הילדה והתינוק שזה עתה נולד, ערכו לו ברית ולפי בקשת האם נתנו לו את השם 'אברהם'.

עברו כמה חודשים ונדיה הודיעה שהיא צריכה להסדיר את המסמכים של הילדים ולכן היא נוסעת לעיר מולדתה שם היא רשומה כתושבת. היא השאירה את שני הילדים בבית היתומים ונסעה. במשך חצי שנה הם לא שמעו ממנה, ואז היא הופיעה לביקור קצר ושוב נעלמה. לאחר קרוב לשנה הם מקבלים טלפון מאותו בית יולדות לבוא ולקחת את התינוק השלישי!

אז מה בדיוק השלוחים אמורים כעת לעשות, לעזוב שמונים ילדים מגיל שבוע ועד גיל שמונה עשרה ולברוח?!

ההבנה שחוללה מהפך במשה

פרשת השבוע ברובה עוסקת בחטא העגל. מיד לאחרי מתן תורה בחג השבועות, משה רבנו עלה להר סיני לארבעים יום כדי לקבל את שני לוחות הברית. ואז ביום האחרון, כשהוא כבר מקבל מהקב"ה את לוחות הברית שבהם כתוב "לא יהיה לך אלקים אחרים", הקב"ה פונה אליו ואמר לו: "לך רד כי שחת עמך", וממשיך "סרו מהר מן הדרך" עשו להם עגל מסכה". ולכן מחליט "הניחה לי ויחר אפי בהם" ואעשה אותך לגוי גדול".

משה לא מסכים לכך בשום אופן. "ויחל משה", הוא פונה לקב"ה בתחנונים וטוען "למה יאמרו מצרים!" איך העולם יסתכל על מה שיקרה לעם שלך?!

בסופו של דבר, משה בתוקף עצום נותן אולטימטום לקב"ה ואומר: "ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא". משה אומר: 'אל תבנה עליי שתעשה ממני גוי גדול'. אם אתה לא מוחל לעם ישראל אז "מחני נא" (תשא פרק ל"ב).

נשאלת השאלה, מאיפה משה קיבל את העוז והאומץ לתת אולטימטום כה נחרץ לקב"ה?

התשובה מונחת במילים הראשונות שהקב"ה אומר לו: "לך רד כי שחת עמך". רש"י מתעכב על המילים ואומר מה פירוש "עמך", וכי הם לא עמו של הקב"ה? הרי לפני כן בפרשת שמות כשהקב"ה מתגלה למשה בסנה, המילים הראשונות שהקב"ה אומר לו שם הם "ראה ראיתי את עמי אשר במצרים" (שמות ג, ז). מיד לאחרי זה (בפסוק י"א) "ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים". ועד לסלוגן המפורסם "שלח את עמי", ואם כן מה פתאום עכשיו הוא קורא להם "עמך", עמו של משה?

אומר רש"י: "שחת עמך, שחת העם לא נאמר אלא עמך, ערב רב שקיבלת מעצמך וגיירתם, ולא נמלכת בי, ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה הם שחתו והשחיתו". רש"י אומר שבמילה "עמך" מונח מסר של אשמה. הקב"ה כאילו אומר: 'זה לא 'עמי' שעשה את העגל. זה 'עמך', אותו ערב רב שהצטרף לעם ישראל ביציאת מצרים ואתה משה החלטת לקבל אותם. הם אלו שיזמו את יצירת העגל והם שהשחיתו את בני ישראל'.

הרבי אומר כאן פירוש חדש לגמרי, וזה לשונו הק': "וזהו גם כן העניין שאמר הקב"ה למשה רבנו בשעת חטא העגל "לך רד כי שחת עמך", משה היה אז ברקיע, למעלה מעלה וּבני-ישראל היו למטה מטה, ולכן אמר לו הקב"ה "שחת עמך" הם העם שלך" שעל-ידי-זה נעשה משה קשור עמם, והיה יכול ללמד עליהם זכות" (לקו"ש ח"ב עמ' 382, תו"מ י"ב עמ' 185).

במילים "שחת עמך" הקב"ה אמר למשה: 'זה העם שלך, קח אחריות עליהם!'. עד אז הם היו 'עמי' של הקב"ה ומשה עבד בשליחותו, אבל הם לא היו 'שלו'. כאן זוהי פעם ראשונה שהקב"ה אומר למשה: 'אתה נמצא פה למעלה מעלה, אתה נמצא ברקיע, אבל 'עמך', העם שלך, נפל למטה מטה. זוהי האחריות שלך להציל אותם'.

המילים הללו נתנו למשה את הכוח להילחם עבורם עד כדי מסירות נפש, כי הם כעת שלו. למשה לא הייתה את האופציה להישאר על הר סיני ולהתעלם מכל מה שקורה למטה. זה העם שלו! והוא חייב לקחת אחריות עליהם.

במקום להתלונן, תיקח אחריות

הקריאה הזאת מיועדת לכל יהודי. הקב"ה פונה לכל אחד מאיתנו ואומר "לך רד כי שיחת עמך!". מסתובבים אלפי יהודים בכל העולם מלאים בביקורת על 'ישראל' שזוהי מדינת אפרטהייד, 'תראו איך שהיהודים מתנהגים שם' הם אומרים. למעשה, הביקורת לא נאמרת רק על ישראל. יהודים יודעים להעביר ביקורת בכל עיר ובכל קהילה. 'למה הבית ספר לא עושה כך', 'למה הקהילה לא נוהגת בצורה כזאת וכזאת', אלו ביקורות מצויות.

בא הקב"ה וקורא אלינו מתוך פרשת השבוע ואומר: אל תיתן ביקורת, אל תברח. קח אחריות! "לך רד", תרד ממגדל השן, מאיפה שאתה נמצא בעולמות העליונים, תפסיל שרוולים ותיקח אחריות כי זה "עמך". יש לך טענות? אדרבא, תצטרף לעשיה ותעשה יותר טוב.

כשיהודי לוקח אחריות על ילדים של העם היהודי, הוא מקבל את הכוח של הקב"ה. הקב"ה כביכול משנה את דעתו ושומע בקולו וממלא את כל בקשותיו לבני חיי ומזוני רויחי.